

1. náuka pre birmovancov

VIERA

1. **Prečo téma viera?**

2. **Čo je viera?**

- *vo všeobecnosti*
 - viera, vlastný názor a poznanie
- *náboženská viera*

3. **Náboženská viera a dôkazy**

4. **Náboženská viera a veda**

1. Prečo téma viera?

Začíname prípravu na prijatie sviatosti birmovania. Počas nej sa budeme zaoberať náboženskými pravdami, ich vysvetlením, a preto je dôležité vedieť, ako vnímať náboženské pravdy. Často sa totiž snažíme uchopiť náboženskú pravdu rozumom – rozanalyzovať ju a pochopiť. A neraz to nie je možné, lebo tieto pravdy ďaleko presahujú ľudský rozum. Nerozumieme im. Preto dochádza k ich zavrnutiu, lebo čomu nerozumieme, to neuveríme.

Taktiež z úst ľudí vychádzajú výroky ako – „Kým neuvidím, dovtedy neuverím.“ alebo „Verím len tomu, čo vidím.“ Alebo tiež jednoduchá výzva: „Dokáž mi, že existuje Boh!“

No a nakoniec sa môžeme stretnúť s postojom človeka, ktorý tvrdí, že preňho sú viera a rozum nezlučiteľné, pretože veda odporuje viere.

Lenže všetko toto sa môže diať len vtedy, keď nechápeme základný princíp viery a ďalej preto, lebo o náboženských pravdách vieme veľmi málo alebo nič. Možno tu uviesť príklad stvorenia sveta podľa Biblie a podľa najnovších vedeckých poznatkov. Kto poriadne nepozná Bibliu (nie len že ju prečítal ale aj študoval, keďže bola písaná v určitom historickom období, ktorého myslenie nám nie je vlastné), tomu sa jej tvrdenia môžu zdať protichodné s najnovšími vedeckými poznatkami.

Pristavme sa teda teraz pri onom pojme viera.

2. Čo je viera?

- *Viera vo všeobecnosti*

Ak chceme pochopiť pojem viera a to čo predstavuje, musíme sa odpútať od predstavy náboženskej viery a zaoberať sa chvíľu vierou vo všeobecnosti. V tomto zmysle totiž neexistuje neveriaci človek. Viera je prirodzenou súčasťou bežného života jednotlivca. Bez nej by bol život prakticky nemožný. Mnohé veci v konkrétnej chvíli musíme prijímať cez vieru, inak by sme sa nikam nepohli. Ale čo to vlastne robíme, keď veríme vodičovi autobusu, že nás nezabije, lebo ten autobus ovládať naozaj vie bez toho, aby sme ho skúšali?? Alebo keď prijímame v lekárni lieky bez toho, aby sme poznali dokonale ich zloženie a vedeli, čo všetko v našom organizme spôsobia a neotravia nás?

Používame rozum? V skutočnosti základom viery nie je rozum, pretože v prípade predmetu viery nemôžeme použiť zmysly, aby sme si skutočnosť overili a teda mali o nej zmyslové poznanie, ktoré by mohol rozum hodnotiť. Príkladom nám môžu byť lieky v lekárni – kým by som si naštudoval a vedecky overil ich účinnosť na zdravotný problém, už by som bol možno aj mŕtvy. V tej konkrétnej chvíli prijímam liek bez toho, aby som mal dôkaz, že ma

nezabije. Verím ľuďom, ktorí onen liek zhotovili. Neskôr môžem podrobiť liek skúmaniu svojich zmyslov a rozumu, ale dovtedy musím veriť.

Z čoho teda vychádza viera? Vychádza z vôle človeka. Rozum môže podať určité indície, ktoré pomôžu prikloniť sa vôle k prijatiu alebo neprijatiu predmetu viery, ale v konečnom dôsledku je viera aktom vôle. Teda je to o tom, čo chcem – chcem prijať predkladanú informáciu, tak verím – nechcem prijať, tak neverím.

Predmetom je informácia a nemožnosť si ju v konkrétnej chvíli rozumovo a zmyslovo overiť. Zároveň však k nej musím zaujať postoj či už kladný alebo záporný. A onen postoj je výsledkom vôle: chcem alebo nechcem.

- Viera, vlastný názor a poznanie

Tu sa ale treba pristaviť pri inom pojme, ktorý často ľudia spájajú s vierou a prezentujú ho priam neomylné a tým je vlastný názor.

Čo je to názor? Existuje veľmi jednoduché vysvetlenie podstaty názoru, viery a poznania.

Predstavte si, že som siahol rukou do vrečka a niečo z neho vytiahol. Vy to však nevidíte - ruku mám zavretú. Keď položím otázku: „Čo si myslíte, že mám v ruke?“, niečo vám určite napadne. Nemáte však žiaden dôkaz a ja som vám nič nenaznačil. Indícia je veľkosť mojej zovretej ruky – teda nemôže tam byť skriňa, ďalšia indícia môže byť vaša osobná skúsenosť s tým, čo nosíte po vreckách vy. Podľa toho môžete sformulovať svoj názor, čo asi mám v ruke. Lenže v skutočnosti je veľká pravdepodobnosť, že sa mýlite. Mohli by ste sa trafiť, ale nemusíte. Jednoducho je to lotéria. Toto je podstata vlastného názoru. Niečo som sformuloval vo svojej mysli na základe konkrétnych indícií, ktoré sa však hodia aj na iné predmety.

Teraz však poviem, že v ruke držím euro. Neotvorím ju a teda sa nemôžete presvedčiť. Tu prichádza na rad vaša vôľa. Ja viem, čo mám v ruke a tvrdím, že je to euro. Ale môžem aj klamať. Teda je len na vás, ako sa rozhodnete. Zmyslové dôkazy nemáte. Máte len indície podobne ako pri tom predchádzajúcom, no ešte k tomu pribudlo moje tvrdenie, ku ktorému musíte zaujať postoj. Buď mi uveríte alebo nie. Zmysly tu nezohrávajú rolu – lebo zmyslami predmet uchopiť nemožno dovtedy, kým mám ruku zavretú. Vaše rozhodnutie veriť mi, môže vychádzať aj zo so mnou. Môžete mi napríklad veriť, pretože som vás nikdy neklamal, lebo som kňaz a klamať by som nemal. Ale môžete mi aj neveriť. Záleží na vašom rozhodnutí, teda na tom, čo chcete.

A teraz ruku otvorím a vy vidíte, že v nej skutočne držím euro. Lenže teraz sa stala jedna zásadná vec. To euro už nie je predmetom viery. Už **neveríte**, že ho v ruke držím, lebo už **viete**, že ho v ruke držím. Minca sa stala predmetom poznania a prestala byť predmetom viery. Stala sa predmetom zmyslového vnímania. Máte dôkaz a preto už nepotrebuje vieru.

Predmetom viery by sa minca mohla stať pre iného človeka, keby som zavrel ruku a on by nevidel to euro. Vy by ste mu na základe svojej zmyslovej skúsenosti tvrdili – „má tam euro“, lenže bolo by na jeho vôle, či vám uverí alebo nie.

- Náboženská viera

Teraz si aplikujme dané skutočnosti na oblasť náboženstva. Náboženská viera spočíva v informáciách, ktoré nám niekto podáva o Bohu a veciach, ktoré s ním súvisia a ďalej v našej

vôli prijať informácie ako pravdivé bez toho, aby sme sa o ich pravdivosti mohli zmyslami presvedčiť.

Teda všetko to, čo budeme na náukach preberať, sú pravdy viery a len vierou ich môžeme prijímať. Je to vec našej slobodnej vôle, ktorá sa môže rozhodovať. Nikto – ani kňazi, ani rodičia – vás nemôžu prinútiť veriť. Môžeme vás prinútiť urobiť vonkajší úkon, viditeľný úkon, ale vnútorne vás prinútiť nedokážeme. Vaša viera alebo nevera bude vždy slobodná. To samozrejme kladie na človeka veľkú zodpovednosť v rozhodovaní sa či prijať alebo neprijať. Je to zodpovednosť úprimne hľadať pravdu, lebo zlé rozhodnutie môže priniesť ďalekosiahle dôsledky. Pri tomto rozhodovaní môže pomôcť príbeh, ktorý sa skutočne stal:

Istej nábožnej ženušky sa pýtali: Teta, čo ak všetko to, v čo veríte a kvôli čomu sa mnohých vecí v živote zriekate nie je pravda? Čo ak ste touto vierou premárnili celý svoj život?

Žena veľmi múdro odpovedala: „Ak to, čomu verím, nie je pravda a ja zomriem a po mojej smrti ma nečaká už žiadny život, tak je to v podstate jedno. Či som žila tak alebo onak... po smrti nebudem môcť ľutovať spôsob života, ktorý som si vďaka tomu neužila.

Ale čo ak to všetko, v čo verím, pravda je? Čo všetko by som potom mohla stratiť?“

Toto je smer, ktorý by mali sledovať naše myšlienky. Aj počas pochybnosti a otázok nesmieme zabúdať na možnosť: čo ak je to všetko pravda?!

3. Náboženská viera a dôkazy

Myslím, že každého veriaceho občas prenikne pochybnosť. Niekoho viac iného menej. Viera totiž postráda dôkazy a práve preto je vierou. Už sme si povedali, že kde sú jasné nevyvrátiteľné dôkazy, tam už nie je potrebná viera, pretože sa transformuje na poznanie. Preto ak niekto tvrdí, že potrebuje dôkaz, aby veril, tak nepochopil samotnú podstatu viery. Nepochopil, že veríme v to, čo sa v danom okamihu nedá dokázať, hoci môže nastať čas, keď už dôkaz bude existovať a nebude potrebná viera.

V celom náboženstve, pokiaľ žijeme na tejto zemi, uplatňujeme rozhodovanie vôle, či chcem prijať predkladanú pravdu alebo nie. Dôkazy neexistujú. No neexistujú hmatateľné dôkazy nie len pre existenciu Boha ale ani proti existencii Boha. Preto tak ako ja nemôžem povedať, že viem, že existuje Boh, ani neveriaci nemôže povedať, že Boh neexistuje. V pravom zmysle slova sa môžeme vyjadriť len: verím, že Boh existuje alebo neverím, že Boh existuje.

Vidíme, že tu je podstata: *nielen veriaci nemá dôkazy pre vieru, ale ani neveriaci nemá dôkazy proti viere.* Teda rozum tu úlohu nezohráva. Ešte raz zopakujem, že viera je vecou rozhodnutia vôle.

4. Náboženská viera a veda

Na záver si ešte povieme v krátkosti o zdanlivých rozporoch medzi vierou a vedou.

Už od pradávna sa medzi sebou hašteria mnohí vedci a teológovia v tom, kto má pravdu o konkrétnych skutočnostiach. Vedci tvrdia svoje a teológovia svoje. Dovolím si tvrdiť, že ten, kto vyhlasuje, že viera a veda sú nezlúčiteľné, neovláda poriadne ani jedno ani druhé. Už samotný predmet, ktorými sa tie dve sestry zaoberajú je odlišný. Povedali sme si, že predmetom viery sú skutočnosti, ktoré nie sú v danej chvíli vedecky dokázateľné. Ako náhle je možné podať o nich vedecký dôkaz a overiť ich pravdivosť, už sa stávajú predmetom

poznania. Teda ten istý predmet a v tom istom uhle pohľadu nemôže byť naraz aj predmetom viery aj predmetom vedy.

Vezmime si fakt stvorenia sveta. Biblia nám hovorí o stvorení sveta za šesť dní, veda nám hovorí o miliardách rokov. Ak by sme videli tieto informácie len tak ako som ich povedal teraz, tak je jasné, že pravdivá je len jedna. Lenže také jednoduché to nie je. Biblia je totiž v prvom rade kniha, ktorá bola napísaná v určitom historickom období, kde mali ľudia určitý stupeň poznania. Preto ľudský svätopisec použil poznanie o svete, ktoré mal. My však máme hľadieť na Bibliu ako na knihu, ktorá je v prvom rade teologická. A podáva nám teologické pravdy, ktoré svätopisec zasadil do rámca svojich vedomostí.

Teda pri tomto konkrétnom príklade stvorenia sveta môžeme rozlišovať dve základné veci. Spôsob stvorenia sveta je vedecky do určitej miery skúmateľný. No prvotný pôvod stvorenia už nie a takisto nie je vedecky skúmateľný dôvod. Veda sa totiž nedokáže dostať za určitú hranicu pri skúmaní pôvodu vesmíru a tam kam sa nedostane veda, tam nastupuje viera.

Záver

Dostali sme sa na záver tejto prvej témy. V závere by som všetko povedané zhrnul do pár viet:

Predmetom viery sú skutočnosti o ktorých informácie sa nám ponúkajú, ale ktoré v danej chvíli nie sú zmyslami dokázateľné.

Prijímame ich na základe rozhodnutia svojej vôle. Vtedy keď je možné podať o nich nevyvrátiteľný dôkaz, prestávajú byť predmetom viery.

Náboženstvo nám podáva určitý súhrn právd o Bohu a veciach s ním súvisiacich, ktorých existencia ale aj neexistencia nie je dokázateľná, preto sa musíme slobodne rozhodnúť, či ich prijmeme alebo nie.

Dôvod prijatia alebo neprijatia predkladanej informácie nemôže byť to, či mi vyhovuje alebo nie pre môj osobný život, ale to, nakoľko som presvedčený, že je pravdivá.

Kresťan katolík verí v pravdivosť informácií o Bohu, človekovi a celom stvorenstve, ktoré nachádza vo Svätom písme a tradícii.